

ХУДОЖНІ ГАЛЕРЕЇ УКРАЇНИ У ВІТЧИЗНЯНОМУ МИСТЕЦЬКОМУ ПРОЦЕСІ

*(оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та
неопублікованими документами за 2017 р.)*

Художня галерея – відносно нова форма інституціалізації мистецького процесу, що відрізняється від класичного музею своєю специфічною орієнтацією на феномен contemporary art. В культурному просторі України художні галереї провадять свою активну діяльність трохи понад двадцять років. Втім, високий інтерес наукового і артистичного співтовариства до сучасної галерейної діяльності як визначального фактора розвитку сучасного мистецького процесу в Україні пояснюється інтенсивними процесами комерціалізації мистецтва та стиранням межі між елітарною та масовою культурою, притаманної для модерних суспільств. Сьогодні галереї є свого роду художнім простором, де народжуються і реалізуються творчі ідеї, співзвучні тенденціям розвитку постмодерної культури, які чутливо реагують на процеси світової культури та водночас зберігають характерні риси та особливості українського арт-ринку, вдало позиціонуючи його в світовий мистецький простір [1].

Доволі насиченою була робота художніх галерей у 2017 році.

Більшість галерей, як вже зазначалося, спеціалізується на сучасному творчому процесі. Саме в цьому сегменті вони мають широкі можливості для пошуку автора, побудови його іміджу, пропаганди його творчості, реклами і просування його творів. Галерея за змістом і функціональним призначенням повинна бути центром мистецького життя, вплавленим у сучасний соціум, у світові інформаційні мережі, чутливим до змін, до нових напрямів та новітніх технологій сучасного мистецтва [1].

Взагалі, дуже суттєвим питанням при організації виставки є залежність заходу від інституції, де триває виставка. Питання в тому, наскільки інституція зацікавлена працювати з людьми, які мають власний погляд на розвиток художнього процесу і які можуть цей процес артикулювати крізь призму

мистецтва. Безумовно, якщо йдеться про приватну галерею, де основним завданням все ж є продаж творів, компромісів важко уникнути. Однак хороша комерційна галерея мала б у першу чергу експонувати мистецтво, яке є актуальним, а потім думати, як його продати [2].

Хоча, особливістю галерей саме і є те, що там можна не тільки познайомитись з творами відомих українських художників, але й отримати фахову консультацію з питань сучасного мистецтва, а також придбати якісні предмети мистецтва для приватної колекції чи використання у корпоративному середовищі [1].

Мистецтвознавці зазначають, що стрімкий ріст галерей почався після Помаранчевої революції. Саме тоді у сфері галерейної справи розпочалася перебудова: по всій країні відкриваються виставкові простори нової формації. Програма їхньої діяльності тепер ширша, ніж у вітчизняних музеїв чи художніх салонів, а самі майданчики пропонують глядачу максимально зрозумілу форму спілкування. Нові галереї сучасного мистецтва швидко формують свою аудиторію, перетворюючи клієнта і відвідувача в невіддільну частину арт-процесу. Зростанню їхньої популярності сприяє часта зміна експозицій, видання мистецтвознавчої літератури, проведення акцій, лекцій і творчих вечорів з художниками. Кожен з таких просторів має свою мистецьку політику, стратегію розвитку, коло друзів, проте місце галереї в культурному процесі визначається саме якістю мистецтва, представленого в її стінах, кількістю подій, в яких їй пощастило брати участь, а також вмінням майстерно поєднати просвітницьку і комерційну діяльність [3].

Втім, українські митці по різному оцінюють роль художніх галерей та їхній вплив на розвиток сучасного образотворчого мистецтва.

Так, художник Богдан Голояд вважає, що в Україні «немає галерейного бізнесу, бо не існує нормальних музеїв, що купували б достойні речі, колекціонерів, які б це збирали. Якщо мій товариш виставляється в Польщі чи Німеччині, то організатори все проплачують, і йому теж платять і дуже вдячні, інакше – організаторів оштрафують. Бо художник має творити, а суспільство сприяти, щоб його творчість, якщо вона достойна, побачив глядач. У нас приватні галереї вимагатимуть непомірні кошти за простір, рекламу, медіа, оголошення, запрошення гостей. Невеликі приватні галереї мають своїх 5 художників, яких постійно виставляють. А подавати художника десь за кордон на якісь виставки може лише галерея» [4].

Водночас, можна констатувати, що попри подібні звинувачення, вітчизняні галереї нарощують оберти, а виставки, організовані на цих майданчиках знаходять широкий резонанс у глядачів та на сторінках преси.

Найбільш активну діяльність у 2017 році, вже традиційно, демонстрували галереї у столиці. Тут працює велика кількість виставкових залів і галерей,

експозиції яких цікаві і знавцям мистецтва, і туристам, і випадковим відвідувачам. Галереї Києва з кожним роком стають все популярнішими. Течії, які виникають в наш час, відрізняються своїми особливостями і несподіваними формами, тому кожна галерея, яку Київ пропонує своїм відвідувачам, сама стає неординарним явищем. Картинні галереї Києва збирають свою аудиторію, бо кожна з них відрізняється непересічністю експонатів, а сучасні художні виставки в Києві стають захоплюючим явищем у світі мистецтва [5].

Показовим є й поява великих міжнародних виставкових проєктів, що об'єднують різні галереї. Так, у рамках офіційної програми «Євробачення», в Києві відбулася Kyiv Art Week, головною подією якого став Міжнародний арт-ярмарок Kyiv Art Fair за участі 23 галерей із 5 країн світу.

У пресі взагалі назвали цей проєкт «першим професійним мистецьким заходом міжнародного рівня в Україні». Це була адаптація міжнародного формату мистецьких тижнів, що виявили себе найбільш ефективними чинниками розбудови культурно-мистецького простору міста, інституціонального розвитку та популяризації мистецтва. Особливостями проєкту стали плюралізм контенту та діалог між традицією та сучасністю. Всі учасники заходу докладали зусиль та створювали синергію, у спільному русі до нової платформи презентації здобутків актуальної культури. Kyiv Art Week було створено силами кураторів, культурних менеджерів міста, експертів у сфері мистецтва, низки приватних та корпоративних ініціатив. «Ми впевнені, що майбутнє за форматами, які поєднують бізнес та культуру», – зазначив куратор та організатор Kyiv Art Week Євген Березницький [6, 7].

Цікавими були у 2017 році й індивідуальні проєкти столичних галерей.

Так, свою оригінальну нішу у столичному мистецькому просторі займає Voloshyn Gallery. Ця галерея, що спочатку мала назву «Мистецька збірка», була заснована у 2006 році подружжям Юлії та Максима Волошиних як галерея, що спеціалізувалася на класичному мистецтві та соцреалізмі. Проте, з 2010 року вектор роботи почав змінюватись, а вже у 2016 році галерея провела повний ребрендинг, розширивши свій виставковий простір, і відкрилась вже як майданчик, що експонує твори contemporary art. Voloshyn Gallery співпрацює із різними генераціями художників, серед них такі класики, як Влада Ралко, Володимир Будніков, Олександр Ройтбурд, Анатолій Криволап, Олександр Бабак, Ігор Гусєв, а також молоді та відомі автори, такі як Михайло Деяк, Анна Валієва, Марія Сулименко, Артем Волокітін, Степан Рябченко. Останні кілька років галерея також проводить експериментальні проєкти за участі молодих митців. Сьогодні Voloshyn Gallery – одна з найуспішніших галерей України, що прагне представити роботи своїх художників у міжнародному масштабі [3].

Широкого резонансу у 2017 р. набула виставка у Voloshyn Gallery «New Perspectives: 8 Contemporary Artist from Ukraine», яка в 2015 році експонувалася

в Нью-Йорку. Свої роботи на ній представили відомі сучасні художники, які працюють з темою національної ідентичності. Серед них – Микола Маценко, Олег Тістол, Артем Волокітін, Тетяна Маліновська, Михайло Деяк, Анна Валієва, Степан Рябченко і Роман Мінін. «Коли ми обирали художників для проекту, прагнули представити не певну групу чи конкретне мистецьке об'єднання з України, а, навпаки, продемонструвати різноманітність світоглядів та підходів, тому зупинились на творчості саме цих авторів», – наголосила куратор Юлія Волошина [8].

Ще одну популярну столичну галерею – Щербенко Арт Центр (ЩАЦ) – було засновано в 2012 році Мариною Щербенко на базі галереї Bottega Gallery (2008–2014). Головною своєю місією арт-простір визначив прокладання моста між професіоналами мистецтва і широкою аудиторію глядачів. За 5 років він зарекомендував себе як центр для експонування робіт визнаних майстрів та дослідницької інституції, що вивчає експериментальне мистецтво молодих художників. У стінах ЩАЦ проводяться майстер-класи, лекції, а також конкурс для авторів-початківців «МУХі». Серед найбільш яскравих проектів: «Moved On!», «Папір. Мир. Мистецтво» (у рамках фестивалю «Книжковий Арсенал»), «VYTOKY» (на замовлення Ukrainian Fashion Week), спецпроект «Історія в сукнях. Наша мода з 1990-х» (на замовлення Harper's Bazaar Ukraine), «Мантру геть!», «Кардинал Рішельє» Олександра Ройтбурда, «Рефрижератор» Василя Бажая, «Монохромія» Тіберія Сільваші [3].

2017 рік Щербенко Арт Центр розпочав проектом «Титри» київської художниці Аліни Максименко. Ця виставка продовжила вже усталену традицію поєднання художницею контрастних медіа: в проекті було поєднано два живописні триптихи і відеоробота. Знову проект звернув увагу глядача на елементи образу, які зазвичай непомітно вписуються в нього. Проте, кожен елемент ніс свою цінність і набував окремого, автономного сенсу, якщо подивитися на нього під іншим кутом [9].

Художня галерея сучасного мистецтва «Карась Галерея» (Karas Gallery) – одна з перших приватних галерей в Україні, яка працює до теперішнього часу. Заснована у 1995 році куратором та галеристом Євгеном Карасем разом із його батьками, членами Національної спілки художників України – монументалістом Валерієм Карасем та керамісткою Марієттою Левханян.

Вміння йти на експеримент та відчувати тенденції часу «Карась Галерея» продемонструвала й у 2017 році, зокрема, у виставці черкаського художника Володимира Яковця «Спокій та Безумство». У роботах художника підкреслювалась ідея існування двох протилежностей. Історичні події, які завжди розвиваються по спіралі в часовому вимірі – у ХХ столітті відбувалося багато подій, які залили кров'ю півсвіту. Але завжди є протилежності, де панує

спокій, медитація та споглядання Всесвіту. Роботи було виконано в своєрідній палімпсестній техніці автора, де декілька шарів просвічувалися один під одним. Фігуративний живопис проступав крізь букви, геометричні фігури і експресивний дроппінг [10].

З 22 грудня 2016 р. по 24 січня 2017 в Карась Галереї тривала виставка, присвячена проекту «А4, Кулькова ручка», якому виповнилося 10 років. Проект «А4, Кулькова ручка» було започатковано Карась Галереєю у 2006, і незмінно проводиться щороку, представляючи глядачам роботи українських авторів, об'єднані чітко визначеним форматом. Ретроспективні виставки проекту традиційно представляються під час різних міжнародних фестивалів та форумів. За десять років в проекті взяли участь понад 500 авторів, а зібрана колекція налічує близько 4 тисяч робіт. В проекті неодноразово брали участь такі відомі художники, як Анатолій Криволап, Олександр Ройтбурд, Влада Ралко, Олексій Аполлонов, Олександр Бабак, Олександр Животков, Василь Бажай, Вінні Реунов, Тіберій Сільваші та ін. У ювілейній експозиції було представлено більш як 800 малюнків різних митців. Також вперше було показано роботи відомих поетів та письменників Бориса Херсонського, Олександра Ірванця та Андрія Куркова, дизайнерів одягу Федора Возіанова, Вікторії Гресь, Олексія Залевського та Поліни Веллер.

«А4, Кулькова ручка» – вважається найдемократичнішим художнім проектом, адже формат конкурсу вимагає використання найпростіших та найдешевших матеріалів: офісного паперу формату А4 та кулькової ручки. Ніяких інших обмежень щодо віку, статі, громадянства та інших соціальних чинників немає.[11].

Арт-центр «Я Галерею» було відкрито навесні 2007 року куратором, музикантом та колекціонером Павлом Гудімовим. Згодом за підтримки колекціонера Павла Мартинова філіал центру «Я Галерея» було створено й у Дніпропетровську. Метою галереї стала популяризація сучасного мистецтва через проведення виставок, лекцій, конференцій, а також видання власних мистецтвознавчих книжок. Арт-центр започаткував власну стипендіальну програму, а також проект-розвідку недослідженої території урбаністичного наївного мистецтва України. Серед постійних авторів «Я Галереї» 63 художники. Найвідоміші – Павло Маков, Олександр Сухоліт, Тіберій Сільваші, Влада Ралко, Антон Логов [3].

Тож не випадково, що саме в арт-центрі «Я Галерея» у 2017 році вперше в Україні з'явився медіа-проект, який в інтерактивній і цікавій формі розповідатиме про українське мистецтво та культуру – Yakutovuch Academy. Це – медіа-проект нового формату про українську культуру, мистецтво та соціум. Проект робить їх ближчими й зрозумілішими завдяки веб-платформі, яка є доступною для кожного та дозволяє знайти інформацію, що досі схована в

академічних дослідженнях чи приватних колекціях. Робота з колективною пам'яттю та культурними кодами ще потребує відкриття нових методів актуалізації, і Yakutovych Academy стає одним з таких прикладів. Простою мовою медіа-проект розповідає широкій аудиторії про важливі речі [12].

Тільки у листопаді 2016 року відчинила свої двері ArtUkraineGallery, та вже у 2017 р. стала однією з найвідвідуваніших у столиці. Її мета – зацікавити та створити попит на мистецтво у всіх верст населення. Саме тому, окрім виставкової та видавничої діяльності, вона є місцем культурного діалогу, освітніх програм та соціальних ініціатив. Постійна експозиція, представлена на першому поверсі, містить твори успішних українських художників: Олександра Сухоліта, Олександра Ройтбурда, Віктора Сидоренка, Олега Тістола, Анатолія Криволапа, Романа Мініна. Зона для презентацій нових проектів оновлюється кожних два місяці. Вже за перший рік у тут було представлено персональні проекти Степана Рябченка, Вінні Реунова, Арсена Савадова [3].

Так, доволі резонансною стала саме виставка живопису Арсена Савадова «Сон Гуллівера». Мистецтвознавці підкреслювали, що організована Після тривалої паузи, ця персональна виставка стала ще однією спробою розібратися, де проходить межа між людською гординою та зарозумілістю; заслуговує наша цивілізація осміяння чи на лавровий вінок. У пресі наголошувалося, що Арсен Савадов – художник з якого починається відлік сучасного українського мистецтва – фігура, значимість котрої в історії становлення українського сучасного мистецтва переоцінити неможливо, він стояв біля витоків українського трансавангарду і концептуалізму, покоління української «нової хвилі». Його провокаційні роботи викликають шок, відразу і захоплення одночасно. Живопис Арсена Савадова змагається з таким фундаментальним поняттям як час, він не старіє, не втрачає своєї актуальності. Експозиція включала нові роботи, у яких автор перейшов до «справжнього живопису», покидаючи практику «симуляції» і «ілюзії живопису», але залишився вірним своєму методу побудови алюзій. А сам художник, коментуючи ідею виставки, зазначив: «Ми всі зникаємо, а сліди наших емоцій залишаються у вигляді образів, закарбованих на живописних полотнах. Все швидко зникає. Залишаються тільки емоції, зафіксовані сні»[13].

«Золотое сечение» – теж нова галерея, що заснована на базі однойменного аукціонного дому, який було створено в 2004 році. Мистецький простір спеціалізується на виставковій діяльності та продажах класичного живопису, авангарду, нонконформізму, андеграунду, предметного дизайну, фотографії, православної ікони. При цьому центр проводить презентації, букіністичні й тематичні виставки та торги. Працюючи у двох напрямках (як аукціонний дім та художня галерея), «Золотое сечение» досягає комплексного результату, що дозволяє проводити близько 4 аукціонів та 4 тематичних

виставок щороку. Найвідомішим галерейними проектами 2017 року стала експозиція «Український андеграунд» [3].

Тут було представлено більш як 40 творів «неформальних академіків» з різних регіонів України – Києва, Одеси, Львова, Ужгорода. Це – живопис, графіка, скульптура з приватних колекцій. Основу проекту склали витвори мистецтва 1960-1970-х років. Серед найвідоміших митців – Віктор Зарецький, Алла Горська, Ігор Григор'єв, Сергій Параджанов, Григорій Гавриленко, Федір Тетянич, Олександр Дубовик, Ернест Котков, Яким Левич, Роман Сельський, Валентин Хрущ, Станіслав Сичов та інші знакові митці [14].

Центр сучасного мистецтва М17 було відкрито влітку 2010 року для підтримки сучасного українського мистецтва. Він швидко став одним з найпопулярніших виставкових майданчиків у Києві, що регулярно проводить персональні, групові, кураторські проекти, освітні програми, кіноперегляди, лекції і майстер-класи. На сьогодні М17 має прагнення стати епіцентром подій культурного життя столиці. Мистецький простір співпрацює з іноземними художниками та інституціями, а також з австрійським культурним форумом, посольствами Франції та Грузії. Однією зі знакових подій став арт-салон «Мистецтво в інтер'єрі», в якому відомі галереї та художники з України, Франції та Нідерландів представляли вишукані твори, які можна було придбати. Художники, з якими центр працює на ексклюзивних умовах: Микола Перемишлев, Анатолій Галицький, Олег Пінчук, Богдан Томашевський. Найбільш резонансним проектом останнього року стала персональна виставка Івана Марчука «Музика на полотні», що поєднала близько 90 робіт різних творчих періодів відомого майстра. Вперше за тривалий час широкому колу глядачів була доступна графічна серія «Нові експресії», створена художником ще у Нью-Йорку, живописний цикл «Погляд у безмежність», свіжі абстрактні полотна, й пейзажі. Коментуючи виставку, критики відзначали, що постать Івана Марчука є однією із знакових в сучасному українському мистецтві. Його полотнами захоплюються сотні тисяч людей в Україні і далеко за її межами, твори експонуються у найкращих музеях світу та цінуються колекціонерами. Кожна картина майстра – глибокі філософські роздуми на вічні теми людського буття [3, 15].

У 2017 році привертала увагу як відвідувачів, так і мистецтвознавців столична галерея «Дукат». Цей виставковий простір було створено в 2015 році на базі однойменного аукціонного дому. Сфера компетенції «Дукату» – неофіційне післявоєнне мистецтво і contemporary art. Простір поєднує у собі галерейну та освітню діяльність. Започаткована Education платформа сприяє популяризації українського арту шляхом проведення лекцій, професійних дискусій, творчих зустрічей. Головна місія організації – дати можливість відвідувачу брати безпосередню участь в арт-процесі. Окрім аукціону, «Дукат»

організовує виставки, мистецькі акції, кіноперегляди, ярмарки тощо. Серед експозицій 2017 року доволі характерною стала виставка Дмитра Ерліха «Відродження/версія 1.0», у якій митець досліджував поняття «українського ренесансу» у контексті роздумів про формування та існування паралельної утопічної української реальності. Звертаючись до сучасного постмодерного дискурсу, який свідчить про неможливість винаходу як такого у світі, де усе вже було винайдено до нас, художник запропонував свою концепцію творення, утопічність якої рішуче боролася з фруструючим сучасним світом мистецтва.

«Ми не можемо створити нічого нового. Це нездійсненна мрія! Культурна індустрія використовує застарілі ідеї і формули, перероблює і заново використовує свою історичну пам'ять. Новий наратив на основі застарілого entertainment'a. Усвідомлена копія копій, повторюваних копій, обробка обробленого, відродження відроджень», – описував свій проект автор. А мистецтвознавці наголошували, що виставка Дмитра Ерліха – це, певним чином, спроба протистояти викликам, які сьогодні ставить перед художником, вимагаючи від нього унікального і геніального твору мистецтва. Художник уникає прямого протистояння, створюючи утопічну реальність, де винайдення поступається примноженню [3, 16].

Не поступається приватним галереям і Київська муніципальна галерея мистецтв «Лавра», відкрита ще 1996 року. Виставковий простір галереї займає 650 м². Окрім виставкових проєктів, тут відбуваються прем'єрні покази вистав провідних українських театральних режисерів, фестивалі сучасного мистецтва, кінопокази, презентації сучасного мистецтва, концерти зірок світового та українського музичного авангарду, покази мод та освітні заходи [17].

2017 року у великій залі Київської муніципальної галереї мистецтв «Лавра» з'явилася перша панорамна відеопроєкція. Проєкція на 15 тис. люменів (3 тисячі на 5) дозволяє транслювати витвори мистецтва та створювати інсталяції у 3-D форматі. «Тепер усі художники, які працюють в актуальному напрямі «digital art», демонструватимуть свої роботи тут. Це можуть бути відтворені картини, великі інсталяції, перформанси з набором візуальних ефектів. Вважаю це першим кроком до створення повноцінної цифрової галереї з проєкційними стінами, стелею та підлогою», – наголосила директор галереї «Лавра» Т. Миронова. Напрямок «digital art» (цифрове мистецтво) заснований на використанні інформаційних технологій для художнього твору. Проєкція дозволяє глядачеві повністю зануритися в атмосферу заходу [18].

Показовим є поява у столиці доволі незвичних художніх галерей. Так, в одній з кімнат гуртожитку Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука з'явилася галерея 204g. Її ініціаторами й кураторами стали студенти Настя Міхневич і Максим Зацаринний.

«Ідея створити галерею виникла спонтанно, – підкреслив Максим Зацаринний. – Спочатку ми просто вивішували картини, які самі й малювали, на стінах цієї кімнати. Також у цьому приміщенні проводились різні перформанси, які документувались на фото й відео. Таким чином кімната перетворилась на такий собі арт-простір, де ми і живемо, і творимо».

Молоді художники використовують свої будні як матеріал для мистецтва, описуючи це терміном «життєтворчість». Щоб збільшити виставковий простір, куратори прибрали з кімнати всі побутові речі. Попри те, що галерею 204g не може відвідати багато людей, цей проект активно розвивається в медіапросторі. Крім того, за словами кураторів, галерея не прив'язана до одного місця і може подорожувати [19].

У звичайній квартирі київського спального району Троєщина демонструвалася виставка «Житловий масив» української художниці Жани Кадирової. Цікаво, що цей простір набув статусу галереї, яка називається «Квартира 14». Її власниками і заодно кураторами є художники Михайло Алексеєнко і Мадлен Франко, які хочуть «децентралізувати» столичну арт-тусовку. «Житловий масив» – це одна з версій масштабного проекту «ТВОЄ / МОЄ», який Жана Кадирова розпочала понад рік тому. Для нього художниця збирала фотографії вікон по всій Україні, в тому числі у Криму та на Донбасі. Роботи серії «ТВОЄ / МОЄ» вже експонувалися в Лейпцигу, Відні, італійському місті Сан-Джиміньяно та в київській Малій галереї «Мистецького Арсеналу». У «Квартирі 14» Жана Кадирова представляла site-specific інсталяцію, адже одна з головних умов для всіх, хто виставляється в цій галереї, – взаємодіяти у своєму художньому вислові з простором квартири. Інсталяція супроводжувалася картками, на яких надруковані короткі історії про господаря кожного вікна. Вони лежали окремо, і художниця пропонувала почитати їх і вгадати, яка кімната кому належить [20].

Після столиці, найбільш розвинена галерейна сфера у Львові. Виставка картин тут – це дещо більше, ніж просто виставка – це окрема сторінка життя міста. На вуличках Львова, особливо, в центральній частині, ховається велика кількість сучасних галерей. В них завжди є щось нове і цікаве – виставки змінюють одна одну, тож відвідати такі заклади буде цікаво як львів'янам, так і гостям міста. Галерей у Львові понад двох десятків, та кожна має своє неповторне обличчя.

У галереї сучасного мистецтва «Меланка Арт» представлено мистецтво малих форм – картини, емалі, авторські прикраси, мала пластика, кераміка та декори. Тут презентують знаних українських митців та молодих талановитих художників, а також проводяться майстер-класи з живопису, живопису на склі, іконопису та ін.

Галерея «Дзига» – ART-terra сучасного мистецтва для українських та зарубіжних художників. У «Дзизі» можна ознайомитися з живописом, графікою, скульптурою, інсталяціями, перформансами, іконописом тощо. З часу відкриття галереї у 1997 році до сьогодні відбулось понад 400 виставок, близько 200 перформансів та безліч інших неординарних атракцій, які зібрали близько 2 мільйонів учасників, відвідувачів та глядачів [21].

«Зелена канапа» – це галерея сучасного мистецтва, що відкрилась 27 жовтня 2006 року в середньовічній кам'яниці. Галерея проводить виставки, акції та проекти, тривалістю переважно 3 тижні. В історії галереї є концептуальні персональні та групові експозиції та проекти. Мета галереї – об'єднати для презентації та розвитку прогресивні творчі сили.

«Арт-галерея мадам Пальмгрен» знайомить відвідувачів з багатою колекцією живопису, яку свого часу збирали в Криму, центральній Україні, а також у Росії та Європі. У затишній атмосфері лаунж-зони їм розповідають про всіх художників, полотна яких виставляються в арт-галереї.

Творчий простір «Щось цікаве» – це галерея просто неба, творчий простір у дворику та крамничка з художнім склом. Тут виставляють свої роботи молоді художники. Крім виставок в «Щось цікаве» проводять майстер-класи і акустичні концерти. Також тут є магазинчик з виробами ручної роботи. В галереї присутня атмосфера мистецького осередку, у якому поєднуються здавалось би неможливі речі: тендітність та крихкість скла із зухвалістю дроту, аромат львівської кави змішаний із запахом художніх матеріалів, арт-хаусне кіно та домашнє печиво [21].

Ці львівські галереї у 2017 році стали організаторами численних виставок – від великих колективних, до індивідуальних. Зокрема, у галереї сучасного мистецтва «Зелена канапа» було розгорнуто традиційну XI Різдвяну виставку. Як і попередні, вона запропонувала відвідувачам твори найцікавіших, найяскравіших і найпопулярніших самобутніх митців міста Львова, – живописців, графіків, скульпторів, керамістів, склярів, майстрів художнього текстилю, авторської ляльки та ін. Натхненні новорічно-різдвяним духом автори пропонували альянзи на святкову художню естетику [22].

Колектив «Арт галереї мадам Пальмгрен» підготував у 2017 р. цікаву виставку робіт Дмитра Ківасьова «Країна загублених снів», яку критики назвали «фантастично-містичною». «У автора склалася власна система оберегів цього світу. Це симпатичні, надійні персонажі: будь то «Золоторогий Овен» або божок з личком вченого в «Сонці забутих племен», або філософ з «Озера». Їхні образи збігаються з глядацьким «знаком плюс», з уявленнями про добро, геном якого закладено в Матриці. Дмитро Ківасьов знає вхід в цю таємницю, тому енергія фантастичного живопису з її образами і почуттями слухається його. І тому глядачеві легко в створених ним відображеннях

впізнати себе», – наголошувала арт-критик Анна Вашуріна. А сам автор зазначив: «Я давно помітив, що кожен глядач або експерт по своєму описує мої роботи, бачить щось своє, тому що роботи багатогранні, я б навіть сказав їх так само важко пояснити, як і сни. І на питання, який посилення або меседж я відправляю своїм мистецтвом, я швидше за все скажу що ніякий... У кожного свої власні переживання, у деяких навіть відраза. Яке «послання» отримає людина залежить від кожного індивідуально. Я ж інтуїтивно створюючи образи вкладаю свою підсвідомість, енергетику, свою душу» [23].

Виставка Олекси Миська «Штучні штуки» у Творчому просторі «Щось цікаве» – це абстрактні форми, які нагадували щось чи когось. Імпровізована назва виставки виникла в ході роботи: художник не мав назви виставки, лише жартома називав свої роботи «штуками». В результаті ця назва закріпилася, було вирішено залишити таку назву адже «штука» має й інше значення – мистецтво, що підкреслює суть цього проекту [24].

Важливо, що деякі проекти цих галерей виконували не тільки мистецькі, а й соціальні завдання, сприяли зміцненню порозуміння між Україною та іншими країнами. Саме такими був проект «Інше обличчя Туреччини. Інше обличчя турків» за участі українських та турецьких митців, розгорнутий у львівській галереї «Дзига». Серед його учасників – Альп Аслан, Володимир Гуліч, Дамла Сарі, Нурджан Чевік, Krolikowski Art, Тарас Попович, Більге Артуч, Езгі Екем Оксін, Ахмет Рашит Карькін, Олександра Павловська, Ярема Островський, Мерві Армаган та ін. Куратором проекту був Орхан Озчилик. А метою виставкового проекту, організованого турецькими митцями спільно з Інститутом сучасного українського мистецтва було створити спільний культурно-мистецький захід українських художників, яким близьке культурне життя Туреччини, та турецьких митців, які представляють культурне обличчя Туреччини в Україні, тим самим сприяючи створенню позитивного іміджу Туреччини у нашій країні [25].

Галерея «Арт-кафедра» відчинила свої двері 23 квітня 2014 року у Луцьку. За час діяльності її відвідали понад 20 тисяч гостей. В просторих виставкових залах галереї презентують свої твори митці Києва, Львова, Одеси, Ужгорода, Миколаєва, Тернополя. Нинішня колекція галереї включає близько двох тисяч творів відомих сучасних українських митців. Від початку галерея «Арт-кафедра» стала ініціатором щорічного всеукраїнського конкурсу карикатури «Умовні українці», що має на меті не лише повернути до життя забутий вид авторської графіки, а й сформувати громадянську позицію, розвивати почуття патріотизму і любові до України. За час роботи галерея «Арт-кафедра» провела понад п'ятдесят відкритих арт-заходів, серед яких 10 масштабних виставкових проектів; 19 культурно-мистецьких суаре, більш як десять майстер-класів під керівництвом відомих художників, лекції по

мистецтву; театральні дійства та перформенси; презентації книг та творчі конкурси. Зокрема, галерея виступила організатором мистецького форуму WestArt Forum UA, що об'єднав на своїй платформі провідних мистецтвознавців, культурологів, художників, шанувальників сучасного мистецтва і всіх, кому не байдужа національна культура. Галерея також стала співорганізатором фестивалю сучасного урбаністичного мистецтва «Поліхрома», який об'єднав у собі різноманіття сучасного мистецтва, включаючи мурал-арт, стріт-арт, виставки інсталяцій, графіті, перформенси, боді-арт, відео-арт, майстер-класи та арт-лекції. За нетривалий період діяльності галерея здійснила низку видань – 5 каталогів виставок та 27 буклетів. Велику увагу галерея приділяє роботі з молоддю. Ще у 2015 році галерея «Арт-кафедра» розпочала проект «Крок на шляху мистецтва», головною метою якого є підтримка творчої молоді, допомога у реалізації їх творчих проектів, надання можливості представляти свої твори в арт-кафе «Стоп-Кадр». Відтак було реалізовано 11 творчих експозицій молодих митців. А для найменших відвідувачів галереї було створено літній дитячих мистецький табір зі щоденними майстер-класами, та «Творча академія вихідного дня» [26].

ILKO Gallery – мистецький центр в Ужгороді, на території якого проводяться низка культурних подій та заходів. Художні виставки, музичні та літературні зустрічі, фестивалі та конференції. Найбільш резонансною подією 2017 року тут стала виставка, присвячена українському художнику Тіберію Сільваші, який працює у напрямку нового абстрактного мистецтва. Це вперше, коли на Закарпатті представляли роботи Тіберія Сільваші у форматі цілісного проекту. Напередодні події видавництво Артбук підготувало книжку «Тіберій Сільваші. Реальність», презентація якої відбулася після відкриття експозиції. Важливо й те, що виставка в Ужгороді стала першим проектом співпраці столичного арт-центру Я Галерея та ILKO Gallery [27].

Галерея «Єлисаветград» – перша приватна художня галерея у Кропивницькому, що відкрилась в 2011 році. В колекції галереї знаходяться твори українських художників другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Помітною подією 2017 р. тут стала виставки робіт українських художників – учасників пленеру, що проводить галерея «Єлисаветград» спільно з Художньо-меморіальним музеєм О. Осмьоркіна. Пленер було приурочено до 125-ї річниці з дня народження Олександра Осмьоркіна. До участі у проекті запросили десять учасників з Чернігова, Харкова, Миколаєва, Києва, Одеси, а також з Білорусі та Китаю. В експозиції було представлено роботи останніх років у різних жанрах [28].

Харківська муніципальна галерея – одна з перших українських галерей, яка почала процес популяризації та інституціалізації сучасного мистецтва.

Галерея була й залишається репрезентантом основних тенденцій і процесів, що складаються в українському арт-середовищі. У своїх стінах галерея поєднує програми й виставки майстрів традиційного живопису, графіки, скульптури, фотографії з проектами сучасного мистецтва, нових медіа, кожен з яких знаходить свого глядача. Крім того, галерея вже давно стала простором для реалізації освітніх, соціальних і просвітницьких заходів, своєрідним комунікативним та експериментальним майданчиком, що активно сприяє актуалізації мистецтва й підвищенню культурної активності жителів Харкова. На сьогодні в активі галереї сотні акцій, виставок і фестивальних програм. У 2017 році тут проходив проект, який вийшов за рамки тільки мистецького – виставка «KRAÏNA: Я – земля» до 150-річчя Канади. Це – один із заходів, що протягом 2017 року проводився в Україні з нагоди святкування цієї дати. Автор виставки – Леся Марущак (Канада). Центральними елементами серії її робіт стали старі пошкоджені фотографії, що були допрацьовані та оновлені. Проект «KRAÏNA: Я – земля» спонукав не забувати своє етнічне коріння і не втрачати власну ідентичність, культуру і традиції попри глобалізаційні процеси сучасного суспільства та питання імміграції. Окрім Харкова, виставку було представлено також в Одесі, Львові й Києві [29].

Що ж до особливостей роботи самої галереї, то її директор Тетяна Тумасян зазначала: «20 років тому все, чим займалася галерея, здавалося сучасним мистецтвом, а за цей час відбулися термінологічні розмежування. Крім того, сильно розвинулися освітня і теоретична функції. Ми закладали ці завдання 20 років тому, але більше як просвітницьку місію – сіяти розумне, добре, вічне. Користуючись радянською термінологією, мова йшла про „культпросвіт” – заходи, вечори, зустрічі. Тепер просвіта знайшла професійний стрижень. Зміни відбувалися і навколо нас, в українському мистецтві в цілому, що було для нас каталізатором. Ми не дуже матеріально залежні. Той мінімум, який нам належить, ми, звичайно, маємо. Але це нормальні взаємини – місто нас організувало, ми міська галерея, ми приносимо цьому місту користь і сприяємо його культурному розвитку. Але, з іншого боку, на всі свої проекти, що виходять за межі поточної діяльності, що вимагають додаткового фінансування, ми завжди намагалися шукати гроші в інших джерелах – гранти, партнери, спонсори – не звертаючись до міста, в якого і так багато інших проблем. Але зараз місто, що велика радість, нас почуло. Ми ще років 10 тому почали говорити, що ми не галерея, а щось незрозуміле – центр сучасного мистецтва, лабораторія. Зараз це ще називають хабом або кластером – слів дуже багато. Є старе поняття „будинок культури”, і воно теж до нас може бути застосовано. Все-таки наше основне завдання – це розвивати все, пов’язане з образотворчим мистецтвом. Але ж скільки тут всього сталося, що з ним не пов’язано – і музика, і театр, і літературні фестивалі». Також директор галереї

підкреслила, що колективу закладу «не можна зменшувати оберти, тому що це взаємний корисний процес – чим більше в Харкові відбувається, тим краще для всіх нас» [30].

Звісно, в одному стислому огляді неможливо навіть перелічити усі численні художні галереї, які працюють в Україні. Та, підсумовуючи, можна зазначити, що впродовж 2017 року галерейна діяльність успішно розвивалася на теренах нашої держави, позитивно впливаючи на сучасний творчий процес. Художні галереї достатньо чутливо реагували на різні напрямки культурного життя країни. Саме на цих виставкових майданчиках виникали та реалізовувалися нові мистецькі ідеї.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Михальчук В. Мистецька галерея як феномен арт-простору сучасної України / Михальчук В. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&ved=0ahUKEwi->
2. Маричевська О. Кураторство як чітке висловлювання / Маричевська О. // Образотвор. мистецтво. – 2015. – № 2. – С. 12–13.
3. Топ 10 київських галерей та центрів сучасного мистецтва / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artslooker.com/top-10-kiivskikh-galerey-ta-centriv-suchasnoho-mistetstva/>
4. Голояд Б., Сулима М. Богдан Голояд: «В Україні немає галерейного бізнесу» / Голояд Б., Сулима М. // Україна молода. – 2017. – 28 берез.
5. Галереї Києва / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://art-galleries.virtual.ua/?locality=kyiv>
6. Петрова О. Міфологія Олександра Животкова / Петрова О. // Дзеркало тижня. – 2017. – 10–16 черв. – С. 15.
7. Kyiv Art Week / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/society/1908824-u-kievi-vidkrili-naybilshu-vistavku-suchasnoho-mistetstva-kyiv-art-week.html>
8. У Києві виставлять українських митців, що підкорили Нью-Йорк / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cultprostir.ua/uk/news-single/u-kiyevi-vistavlyat-ukrayinskikh-mitciv-scho-pidkorili-nyu-york>
9. «Титри»: відкриття проекту Аліни Максименко / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://i-pro.kiev.ua/content/%C2%ABtitri%C2%BB-vidkrittya-proektu-alini-maksimenko>
10. «Карась Галерея» покаже «Спокій та Безумство» Володимира Яковця / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/karas-galereya-pokazhe-spokiy-ta-bezumstvo-volodimira-yakovcya/>

11. А4, Кулькова ручка / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moemisto.ua/kiev/a4-kulkova-ruchka-45339.html>
12. Презентація медіа-проекту Yakutovych Academy / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://i-pro.kiev.ua/content/prezentatsiya-media-proektu-yakutovych-academy>
13. ArtUkraine Gallery представить виставку Арсена Савадова / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/art-ukraine-gallery-predstavit-vistavku-arsena-savadova/>
14. Виставка «Український андеграунд» / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://platfor.ma/art/595a12d487021/>
15. «Музика на полотні»: у Києві відкривається масштабна виставка Івана Марчука / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artslooker.com/muzika-na-polotni-u-kiyevi-vidkrivayetsya-masshtabna-vistavka-ivana-marchuka/>
16. Дмитро Ерліх представить проект-роздум про «український ренесанс» / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/dmitro-erlikh-predstavit-proekt-rozdum-pro-ukrainskiy-renesans/>
17. Київська міська галерея мистецтв «Лавра» / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visitkyiv.travel/locations/ki%D1%97vska_m%D1%96ska_galereya_mistectv_%C2%ABlavra%C2%BB
18. Цифра освоює живопис / Інформація. // Хрещатик. – 2017. – 15 груд.
19. Молоді художники відкрили галерею в кімнаті гуртожитку / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cultprostir.ua/uk/news-single/molodi-khudozhniki-vidkrili-galereyu-v-kimnati-gurtozhitku>
20. Артеменко О. Троєщинська нерухомість Жанни Кадирової / Ольга Артеменко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cultprostir.ua/uk/post/zhanna-kadirova-pokazala-kvartiri-ukrayinciv-zzovni-i-zseredini>
21. Топ-7 галерей сучасного мистецтва у центрі Львова / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tvoemisto.tv/news/top7_galerey_suchasnogo_mystetstva_u_tsentri_lvova_foto_71479.html
22. Традиційна Різдвяна виставка / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artgreensofa.com/?p=4065>
23. Персональна виставка художника Дмитра Ківасьова «Країна загублених снів» / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://palmgren-gallery.com/uk>
24. Виставка Олекси Мисько «Штучні штуки» / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lviv-online.com/ua/events/arts/vystavka-oleksy-mysko-shtuchni-shtuky/>

25. Інше обличчя Туреччини. Інше обличчя турків / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://i-pro.kiev.ua/content/inshe-oblichchya-turechchini-inshe-oblichchya-turkiv>

26. Галереї сучасного мистецтва України «Арт-кафедра» – 3 роки! / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://i-pro.kiev.ua/content/galereyi-suchasnogo-mistetstva-ukrayini-art-kafedra-3-roki>

27. В Ужгороді відкрилася виставка Тіберія Сільваши / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/v-uzhgorodi-vidkrilasya-vistavka-tiberiya-silvashi/>

28. У Кропивницькій галереї відкриється виставка найкращих художників України / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zlatopil.com.ua/life/item/18919-u-kropyvnytskii-halerei-vidkryetsia-vystavka-naikrashchykh-khudozhnykiv-ukrainy>

29. У Харкові відкрилася виставка до 150-річчя Канади / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/u-kharkovi-vidkrilasya-vistavka-priurochena-do-150-richchya-kanadi>

30. Бавыкина В. О старейшей муниципальной галерее Украины из первых уст / Виктория Бавыкина. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/culture/2017/02/2/222388/>

Матеріал підготував

Бурнашов І. Ю., завідувач відділу
відділу наукового аналізу і
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 0,93. Б/т. Зам. 35. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ–1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12